

Доленко Григорій Назарович

24.II.1917 - 16.XII.1990

Відомий вітчизняний вчений в галузі геології і геохімії нафти і газу, доктор геолого-мінералогічних наук (1961), професор (1963), член-кореспондент АН УРСР (1964), академік АН УРСР (1979), головний геолог нафтового управління у Відні (Австрія, 1945-1950), головний геолог треста "Укрнафтогазрозвідка" (1950-1952), заступник директора з наукової роботи Інституту геології горючих копалин АН УРСР (1958-1963), директор Інституту геології й геохімії горючих копалин АН УРСР (1964-1982). Лауреат Державної премії УРСР в галузі науки й техніки (1971) та премії імені В.І.Вернадського АН УРСР (1977).

Григорій Назарович Доленко народився 24 лютого 1917 року у с.Гаївка (нині Кіровоградського району Кіровоградської області у родині селян. Вищу освіту здобув на геолого-географічному факультеті Харківського держуніверситету (1935-1940). На виробництві почав працювати з 1942р. старшим геологом треста "Бориславнафта" об'єднання "Укрнафта" бориславської контори буріння. З 1945 по 1950рр. працював завідувачем відділу, а згодом головним геологом Радянського нафтового управління в Австрії.

Повернувшись на батьківщину, два роки працював головним геологом треста "Укрнафтогазрозвідка".

У 1952р. Григорій Назарович перейшов на роботу в Інститут геології і геохімії горючих копалин АН УРСР. Тут він у 1953р. захистив кандидатську дисертацію й у 1958р. призначений заступником директора з наукової роботи. Після захисту докторської дисертації на тему "Условия формирования и закономерности размещения нефтяных и газовых месторождений Карпат" він створив відділ геології нафти й газу, яким керував протягом усього життя. У 1964р. його обирають директором Інституту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР. Наукові інтереси вченого зосереджені на розробці теоретичних питань нафтогазової геології, взаємозв'язку нафтогазоносності провінцій з історією їх геологічного розвитку. Теоретичні і практичні розробки Г.Н.Доленка досить повно викладені у його 12 монографіях: "Геология нефти и газа Карпат" (1962), "Закономерности размещения нефти и газа Днепро-Донецкой нефтегазоносной провинции" (1968), "Нефтегазоносность Крыма" (1968), "Закономерности нефтегазоносности Передкарпатского и Закарпатского прогинов" (1969), "Глубинное строение, развитие и нефтегазоносность Украинских Карпат" (1980) та ін.

Академік Г.Н.Доленко оригінально трактує розломну тектоніку нафтогазоносних провінцій. Існуючі розломи він поділяє за походженням на екзогенні та ендегенні. Перші зароджуються на поверхні й амплітуда зміщення порід під ними зменшуються від поверхні на глибину. Ендегенні розломи виникають на глибині, внаслідок чого їх амплітуда зменшуються до поверхні. Міграція вуглеводневих флюїдів відбувається на вузлах перетину ендегенних і екзогенних розломів. Ці та інші

теоретичні питання розломно-блокової тектоніки висвітлені у працях “Разломная тектоника Предкарпатского и Закарпатского прогибов и ее влияние на распределение залежей нефти и газа” (1976), “Тектоника и нефтегазоносность Днепровско-Донецкой впадины” (1981), “Нефтегазоносные провинции Украины” (1985) та ін.

Підсумком багаторічних досліджень Григорія Назаровича стала його монографія “Происхождение нефти и газа и нефтегазонакопление в земной коре”. У ній показана історія розвитку поглядів на генезис нафти і газу, їх міграцію і акумуляцію у родовищах, а також обґрунтована сучасна теорія мінерального синтезу нафти і газу в умовах астеносфери мантії Землі. Уявлення вченого про астеносферні умови генерації нафтових вуглеводнів базуються на сучасній геологічній гіпотезі тектоніки літосферних плит, новому уявленні про розвиток геосинклінальних прогинів, а також динаміки геохімічних процесів астеносфери мантії. Синтез нафтових вуглеводнів в умовах астеносфери відбувається внаслідок взаємодії газоподібних компонентів

CO₂ і H₂O при наявності відновника FeO.

За наукове обґрунтування і відкриття нафтових і газових родовищ на великих глибинах у Дніпровсько-Донецькій западині і Передкарпатському прогині Г.Н.Доленко разом із співавторами одержав Державну премію УРСР в галузі науки й техніки.

Г.Н.Доленко брав участь у багатьох міжнародних конгресах, симпозіумах, колоквиумах, зокрема, був делегатом XI сесії Міжнародного Тихоокеанського конгресу (Токіо, 1966), VII Міжнародного седиментаційного конгресу (Лондон, 1967), Міжнародного колоквиуму по використанню Світового океану (Бордо, 1971), VIII Міжнародного седиментаційного конгресу (Гейдельберг-Ганновер) та ін. Він виступав із науковими доповідями у 13 країнах Європи, Азії та Америки. Був дійсним членом багатьох наукових товариств, комітетів та рад.

Належну увагу професор Г.Н.Доленко приділяв молоді, яка присвятила себе науковій діяльності. Під його керівництвом підготовлено 7 докторів і 30 кандидатів наук.

Помер Г.Н.Доленко 16 грудні 1990р. у Львові.